

Дипломдук иштин эрежелери жана талаптары

Дипломдук иш – бул “Эл аралык мамилелер” (ICP) программасындагы студенттер тарабынан төртүнчү окуу жылынын аягында аякталышы керек болгон негизги көзкарандысыз изилдөө иши. Дипломдук иш студент тарабынан көзкарандысыз жүргүзүлгөн изилдөөгө негизделип, ал илимий жетекчинин консультациясы менен аныкталган белгилүү бир изилдөө суроолоруна жана/же теориялык/эмпирикалык маселелерге жооп издейт. Бул иш студенттен жогорку деңгээлдеги жоопкерчиликти, тартипти, демилгечиликти жана уюштуруучулук жөндөмдөрдү талап кылат. Даяр болгон Дипломдук иш оригиналдуулукка жана студенттин изилдөө жөндөмүнө далил болушу керек.

ICP программасынын жогорку курсунун студентине БААУнун штаттык окутуучуларынын арасынан илимий жетекчи дайындалат. Студент илимий жетекчи менен үзгүлтүксүз жолугушууларды уюштурууга жооптуу. Бирок, ар бир студент илимий жетекчи менен эки жумада кеминде бир жолу жолугушуусу сунушталат. Бул жолугушууларда студент дипломдук иштин жазылган бөлүгүн алдын ала даярдап, белгиленген жолугушууга үч жумуш күн мурда тапшырышы керек. Ошондой эле, студентке Google Drive папкасын түзүп, аны илимий жетекчиси менен бөлүшүүсү сунушталат. Бул папкада бардык изилдөө материалдары жана диссертациянын бардык каралып жаткан версиялары сакталууга тийиш. Дипломдук иштин так түзүмү, методдору жана жалпы ийгиликтүү аткарылышы студент менен илимий жетекчинин үзгүлтүксүз жолугушууларынан көз каранды.

Ушул себептерден улам, бардык улук студенттер төртүнчү окуу жылында "**Дипломдук иш семинары I**" жана "**Дипломдук иш семинары II**" курстарын өтүп, аларды ийгиликтүү тапшырышы керек. Бул курстар студенттерге изилдөө долбоорлору үчүн ишке ашырууга мүмкүн болгон теманы иштеп чыгууга жана анын негизги бөлүктөрүн аяктоого жардам берүү максатында түзүлгөн жылдык окуу программасы болуп эсептелет. Курстун тапшырмалары студенттерди өз изилдөө долбоорлору/темалары боюнча туруктуу түрдө ой жүгүртүүгө жана жазууга убакыт бөлүүгө багыттайт.

"**Дипломдук иш семинары I**" аяктаганга чейин ICP программасынын жогорку курсунун студенттери өз изилдөө долбоорлорунун так концепциясын (изилдөө дизайнын) жана аны кандайча ишке ашыарын (методдор жана методология бөлүмү) так аныкташы керек. Күзгү семестрдин аягында иш процесси жакшы жазылган **Киришүү** жана **Биринчи бөлүм** менен жыйынтыкталышы зарыл. Биринчи бөлүмдө изилдөө долбоорунун негизги мазмуну баяндалып, жазгы семестрде маалыматтарды талдоо менен толукталат. Бул бөлүк **5,500–6,000 сөздү** камтышы керек, ал эми анын мазмуну так кандай болушу керектигин илимий жетекчи диссертациянын темасына жараша аныктайт. Ар бир семестрдин аягында илимий жетекчи акыркы тапшырылган иштерди баалайт.

Ушул негизде ICP программасынын жогорку курсунун студенттери төмөнкү аспектилер боюнча жетекчиликте талап кылышат:

- Ишке ашырууга мүмкүн болгон теманын жана так аталыштын алкагында диссертациянын негизги маселесин аныктоо.
- Тиешелүү изилдөө инструменттери жана методдорун тандоо;
- Тиешелүү тармактагы адистикке ээ ICP окутуучулары менен байланышуу.
- Жарыяланган булактардын актуалдуулугун баалоо жана так багытталган, жаңыланган библиография менен адабий сереп даярдоо.
- Диссертациянын белгилүү бир этаптарын аяктоо үчүн так график түзүү, анын ичинде үзгүлтүксүз жолугушууларды белгилөө.
- Диссертациянын акыркы вариантын кафедранын эрежелерине ылайык түзүү жана редакциялоо.

ICP программасынын улук студенттери жана алардын илимий жетекчилери студенттин жоопкерчиликти жана диссертацияга сарптала турган убакыт боюнча так түшүнүккө ээ болушу керек.

Студент илимий жетекчиден үзгүлтүксүз жетекчилик, пикир жана колдоо ала алышы үчүн, үзгүлтүксүз (эки жумада жок дегенде бир жолу) жолугушуулар белгилениши зарыл. Диссертация боюнча белгиленген мөөнөттөрдү сактоо негизинен студенттин жоопкерчилиги болсо да, илимий жетекчи студенттин изилдөөсүн өз убагында бүтүрүшүнө көмөктөшүү максатында белгилүү бир деңгээлде көзөмөл жүргүзүшү керек. Илимий жетекчилер Дипломдук иш семинарынын сабак графиги жана талаптары менен кабардар болуп, студенттен эмнелер талап кылынарын так билиши керек.

Ушул максатта, улук студенттер илимий жетекчилери менен **Көзөмөл келишимине (Supervision Agreement)** кол коюшу керек. Бардык жогорку курстун студенттери илимий жетекчиликтин негизги процесстерине өтөрдөн мурун бул келишимди толуктап, кол коюшу милдеттүү.

Көзөмөл келишиминин формасынын бир нускасы ICP менеджерине **210-бөлмөгө** тапшырылып, ошондой эле семестрдин **экинчи жумасынын аягына чейин** электрондук почта аркылуу жөнөтүлүшү керек.

Так убакыт чегин аныктоо мүмкүн болбосо да, ийгиликтүү диссертация жазуу үчүн студент **Дипломдук иш семинары** жана диплом боюнча жумасына **орточо 5-7 саат** иштөөнү пландашы зарыл.

ICP программасынын жогорку курсунун студенттери өз изилдөөлөрүн **февраль айынын аягына чейин** толук аяктоосу күтүлөт. Бул талап маалыматтарды талдоого жана жазылган документти акыркы мөөнөткө чейин (30-апрелге) бүтүрүүгө жетиштүү убакыт калтыруу үчүн коюлган. Студенттер окуу жылынын башында ишти кеч баштап же жыл бою жетиштүү деңгээлде тынымсыз иштебей, көп бөлүгүн семестрдин аягына калтырган учурлар кездешет, бул олуттуу кыйынчылыктарга алып келиши мүмкүн.

Кээде студент менен илимий жетекчинин ортосунда диссертация боюнча пикир келишпестиктер жаралышы ыктымал. Мисалы, студент изилдөө материалдарын топтоо же диссертацияны даярдоо боюнча суроолорду талкуулоо үчүн илимий жетекчи менен жетиштүү

байланыш түзө албай жатканын сезиши мүмкүн. Ошол эле учурда, илимий жетекчи студент өзүнө жүктөлгөн милдеттерди тийиштүү деңгээлде аткарбай жатат деп эсептеши мүмкүн. Мындай пикир келишпестиктер жаралса, студент жана/же илимий жетекчи **семинар координатору жана кафедра башчысына** мүмкүн болушунча эртерээк билдириши керек. Дипломдук ишти тапшыруу мөөнөтү жакындаганда мындай маселелерди чечүү кеч болуп калышы мүмкүн.

ICP программасынын жогорку курстун студенттери өз изилдөөлөрү үчүн **Институттук кароо комиссиясынын (IRB)** уруксаты талап кылынарын текшерип керек. Бул үчүн студенттер **e-course.auca.kg** платформасындагы **"University Academic Activity"** бөлүмүнө кирип, IRB процедуралары менен таанышуу зарыл.

Кошумча маалымат алуу үчүн төмөнкү шилтемени караңыз: [IRB расмий баракчасы](#).

Улук диссертациянын эрежелери жана талаптары:

Дипломдук иш студенттин **өз алдынча жазган оригиналдуу эмгеги** болушу керек. Бул эмгек мурун жазылган курстук иштердин көчүрмөсү болбошу керек, мурда жарыяланган долбоор болбошу керек жана башка авторлор менен биргеликте башка максатта жазылган эмгектин кайталанышы болбошу керек.

Дипломдук иштин темасы студенттин негизги адистигинин алкагында болушу керек. **Мисалы**, "Кыргызстандын түштүгүндө пахта өстүрүүнүн жаңы ыкмалары" тууралуу тема ICP кафедрасы үчүн ылайыксыз болушу мүмкүн. Бирок, **саясат таануу дисциплинасы өтө кеңири чөйрөнү камтыгандыктан**, коомдук мааниге ээ дээрлик бардык темалардын саясий өңүтү болушу мүмкүн.

Бардык академиялык жазуу иштеринде колдонулгандай эле, **академиялык чынчылдык, плагиат жана Жасалма интеллект боюнча эрежелер** дипломдук ишке дагы толук тиешелүү. Плагиаттын же диссертацияны адепсиз жолдор менен жазуунун каалаган түрү диссертациянын **автоматтык түрдө жараксыз деп табылышына** негиз болот. Мындан тышкары, БААУнун тиешелүү академиялык эрежелерине ылайык дисциплинардык чаралар көрүлүшү мүмкүн. Кошумча маалымат үчүн башка тиешелүү саясаттар менен да таанышуу сунушталат.

Диссертациянын көлөмү **12,000–15,000** сөз болушу керек. Сөздөрдүн саны шилтемелерди, библиографияны жана тиркемелерди камтыбайт. Шрифт өлчөмү **12 (Times New Roman)**, интервал: 1.5. Чек аралар (Margins): Жогорку чек: 2 см, сол чек: 3 см, оң чек: 1.5 см, төмөнкү чек: 2 см.

Бардык шилтемелер **American Political Science Association (APSA)** стилине ылайык форматталууга тийиш. **APSA** – бул **Chicago** стилинин бир варианты болуп эсептелет. **APSA автор-датасы** (author-date) форматында колдонулат, бирок айрым учурларда шилтемелер үчүн астыңкы беттеги эскертмелер (footnotes) уруксат берилет. Кошумча маалымат алуу үчүн төмөнкү шилтемени караңыз: <https://connect.apsanet.org/stylemanual/>

Акыркы версияны тапшырганга чейин, улук диссертация **типографиялык каталар, грамматикалык туура жазуу жана туура шилтеме берүү** жагынан текшерилүүгө тийиш. Диссертация грамматикалык жактан туура жазылышы керек жана түптөлүп тапшырылууга

тийиш. Бирок, **Grammarly сыяктуу AI программаларын колдонууга жол берилбейт.**

Маанилүү: Диссертациянын темасына кеңири өзгөртүүлөрдү киргизүү жана илимий жетекчини алмаштыруу үчүн акыркы мөөнөт – 30-сентябрь. Илимий жетекчи же студент илимий жетекчилик процессине байланыштуу олуттуу маселелерге дуушар болгон учурда гана өзгөртүлүшү мүмкүн. Мындай өзгөртүү ИСР кафедрасындагы башка жеткиликтүү илимий жетекчинин болушуна жараша жүргүзүлөт жана алгач ИСР кафедрасынын башчысы тарабынан бекитилиши керек.

Студент жаңы илимий жетекчиси менен кайрадан Көзөмөл келишимине кол коюшу зарыл.

Улук диссертацияны тапшыруунун акыркы мөөнөтү **30-апрель.**

Улук диссертациянын акыркы баасы **67%** үчүн жазылган иш жана **33%** үчүн оозеки коргоо.

Дипломдук ишти коргоо

ИСР программасынын жогорку курсунун студенттери "Дипломдук иш семинары I жана II" курстарын жана бүтүрүү үчүн талап кылынган башка шарттарды ийгиликтүү аяктагандан кийин, диссертациясын коргоого уруксат алышат. Коргоо Мамлекеттик Аттестациялык Комиссиянын алдында жүргүзүлөт, анын курамына тышкы академиктер жана ИСР кафедрасынын айрым окутуучулары кирет.

Диссертацияны ийгиликтүү коргоо – бүтүрүү үчүн милдеттүү талап болуп саналат.

Улук диссертацияны коргоо тартиби студенттин диссертацияны сунуштоосунан башталып, андан кийин Мамлекеттик Аттестациялык Комиссиянын мүчөлөрү тарабынан суроолор жана талкуу жүргүзүү менен уланат.

Ар бир бөлүктүн узактыгы "Дипломдук иш семинары II" курсунда белгиленет. Бирок, студенттер **презентациянын узактыгы 15 мүнөттөн ашпайт** деп күтүшү керек.

Коргоо учурунда студенттер изилдөө долбоорунун мазмунун, анын алкагын, маанисин, натыйжаларын жана чектөөлөрүн жакшы өздөштүргөнүн көрсөтүшү керек. Ошондой эле, алар изилдөөнү өз алдынча жүргүзгөнүн жана БААУнун **академиялык чынчылдык, адептүүлүк жана этика боюнча эрежелерине** шайкеш келгенин далилдөөгө тийиш.

Мамлекеттик Аттестациялык Комиссия жазылган ишти, презентацияны жана суроо-жооп бөлүгүн БААУнун академиялык эрежелерине ылайык карап чыгат жана баалайт.

Комиссия студентти презентациядан кийин **кошумча суроолор же кошумча маалымат талап кылуу үчүн чакырышы мүмкүн.** Адатта, мындай чакыруулар изилдөөнүн **чынчылдыгына же академиялык сапатына байланыштуу күмөндөр жаралганда же Комиссия консенсуска келе албай жаткан учурда** колдонулат.

Дипломдук ишти коргоо учурунда башка окутуучулар, студенттер, ошондой эле улук студенттердин достору жана үй-бүлө мүчөлөрү катыша алышат, бирок алар коргоо процессине эч кандай учурда тоскоолдук жаратпашы, үзгүлтүккө учуратпашы же алаксытпашы керек. Алаксытууларды болтурбоо максатында, **студенттин презентациясы учурунда эч ким залга кире же чыга албайт.** Бардык катышуучулар жана көрүүчүлөр **Мамлекеттик Аттестациялык Комиссиянын төрагасынын көрсөтмөлөрүн** так аткарышы зарыл.

Студенттер өздөрүнүн илимий жетекчилеринин **коргоого катышуусун өтүнө алышат.** Бирок, адилеттүүлүктү жана теңдикти камсыздоо максатында, **илимий жетекчилер**

студентке артыкчылык бере турган пикирлерди билдирүүгө же суроолорду берүүгө укуктуу эмес. Эгерде илимий жетекчи **Комиссиянын мүчөсү** болсо, ал өз студентинин жазылган ишин да, оозеки коргоосун да баалай албайт.

Коргоо бүткөнгө чейин студенттер жана илимий жетекчилер Комиссия мүчөлөрү менен жеке сүйлөшүүлөрдү жүргүзбөшү керек. Өтө маанилүү жана өзгөчө кырдаалда **Комиссиянын төрагасы илимий жетекчинин студент менен байланышына уруксат бере алат.**

